

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	7	2	3	9
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester
(2124)

SOCIOLOGY (In all Mediums)

Paper : Social Structure & Social Change

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory and selecting **ONE** essay type question from each Unit.

1. Attempt any **NINE** questions of the following in about **30-35** words each :

- (i) Two characteristics of Social Structure.
- (ii) Role-conflict.
- (iii) Values.
- (iv) Define Evolution.
- (v) Theological Stage.
- (vi) Meaning of Social Change.
- (vii) Education and Social Change.
- (viii) Technology and Social Change.
- (ix) Role of Law in Social Change.
- (x) Global Village.
- (xi) Sanskritization.
- (xii) Modernization.

9×2=18

UNIT-I

2. Discuss the features of status and role as elements of Social Structure. 18
3. What do you understand by Social Structure ? Discuss various elements of Social Structure. 18

UNIT-II

4. Discuss changing connotations of development. 18
5. Discuss revolution with special reference to Karl Marx. 18

UNIT-III

6. Discuss economic factors of Social Change. 18
7. What are various demographic factors that can bring Social Change ? 18

UNIT-IV

8. What is Westernization ? Discuss process of Westernization with examples. 18
9. Discuss the factors that affect the process of Secularization. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्नों का उत्तर दें, जिसमें प्रश्न संख्या 1 शामिल है जो कि अनिवार्य है और प्रत्येक यूनिट में से एक निबंध प्रकार के प्रश्न का चयन करें।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं नौ प्रश्नों को लगभग 30-35 शब्दों में हल करें :
 - (i) सामाजिक संरचना की दो विशेषताएँ।
 - (ii) भूमिका-संघर्ष।
 - (iii) मूल्य।
 - (iv) विकास को परिभाषित करें।
 - (v) धार्मिक चरण।
 - (vi) सामाजिक परिवर्तन का अर्थ।
 - (vii) शिक्षा और सामाजिक परिवर्तन।

- (viii) ਪ੍ਰੌਦਗੋਗਿਕੀ ਔਰ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ।
- (ix) ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੇਂ ਕਾਨੂਨ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ।
- (x) ਵੈਸ਼ਿਵਕ ਗਾਵ ।
- (xi) ਸਾਂਸਕ੍ਰੁਤਿਕਰਣ ।
- (xii) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਣ ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਕੇ ਤਤਵਾਂ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਸਿਥਿਤਿ ਔਰ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਔਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18
3. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈਂ ? ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਰਚਨਾ ਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਤਤਵਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18

ਯੂਨਿਟ-2

4. ਵਿਕਾਸ ਕੇ ਬਦਲਤੇ ਅਰਥਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18
5. ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਮੇਂ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18

ਯੂਨਿਟ-3

6. ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18
7. ਵਿਭਿੰਨ ਜਨਸਾਂਖਿਯਕੀਯ ਕਾਰਕ ਕਯਾ ਹੈਂ ਜੋ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਾ ਸਕਤੇ ਹੈਂ ? 18

ਯੂਨਿਟ-4

8. ਪਸ਼ਿਚਮੀਕਰਣ ਕਯਾ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਪਸ਼ਿਚਮੀਕਰਣ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18
9. ਧਰਮਨਿਰਪੇਖਤਾ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਯਾ ਕੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੇਂ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲੇਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 30-35 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਲ ਕਰੋ :
 - (i) ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
 - (ii) ਭੂਮਿਕਾ-ਵਿਰੋਧ।

- (iii) ਮੁੱਲ।
- (iv) ਵਿਕਾਸਵਾਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (v) ਥੀਓਲੋਜੀਕਲ ਸਟੇਜ।
- (vi) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਅਰਥ।
- (vii) ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ।
- (viii) ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ।
- (ix) ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
- (x) ਗਲੋਬਲ ਵਿਲੇਜ।
- (xi) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਨ।
- (xii) ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ।

9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 3. ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 5. ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

- 6. ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 7. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਨਸੰਖਿਆ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ? 18

ਯੂਨਿਟ-IV

- 8. ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਕੀ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
- 9. ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18